

คำวินิจฉัยของ นายอรรถ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๓/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสมาน งามนาคำอ้าง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

ข้อเท็จจริงได้ความตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า นายสมาน งามนาคำ ผู้ถูกร้อง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายไพฑูริย์ แก้วทอง) ในรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๒๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องจึงเป็นข้าราชการการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๕๒ ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ จึงต้องยื่นบัญชี ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ และกรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ผู้ร้องได้ตรวจสอบพบว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ๑ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้องกรณีเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้ร้องได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง รวม ๓ ครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่ง วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ ครั้งที่สอง วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ และครั้งที่สาม วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ว่า เหตุที่ไม่ยื่นบัญชี ๑ เนื่องจากมีภารกิจมาก และประสงค์จะยุติกิจกรรมทางการเมือง ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่าเหตุที่ไม่ยื่นบัญชี ๑ ทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ภายในระยะเวลาดังกล่าว นั้น เนื่องจากไม่ประสงค์จะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไปเท่านั้น ผู้ถูกร้องทราบจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชน และจากการวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อประมาณเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ ว่า การที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ยื่นบัญชี ๑ จะถูกตัดสิทธิห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทาง

การเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่ไม่ทราบมาก่อนว่า เป็นความผิดและมีโทษ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑๕ อีกสาเหตุหนึ่งที่ไม่ทราบ เนื่องจากไม่ค่อยได้เข้าไปทำงานในกระทรวงพาณิชย์ เพิ่งทราบเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ หลังจากได้ดูพระราชบัญญัติดังกล่าว หากทราบว่า มีโทษตามกฎหมายดังกล่าว ผู้ถูกร้องคงจะต้องมาขึ้นบัญชี ฯ ให้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงขอให้ผู้ร้องให้ความเป็นธรรม ผู้ร้องได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เท่าที่ปรากฏจากคำชี้แจงของผู้ถูกร้องเพียงพอที่จะฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ขึ้นบัญชี ฯ จึงได้มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ขึ้นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง ภายในระยะเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว ได้มีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยและส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจง ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๔ พร้อมเอกสารประกอบสรุปความว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า จะต้องขึ้นบัญชี ฯ ภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ (๑) เนื่องจากเห็นว่า ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรือที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายไพฑูรย์ แก้วทอง) ต่างก็ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของกระทรวงพาณิชย์ โดยเฉพาะที่อยู่ในความรับผิดชอบของนายไพฑูรย์ แก้วทอง มีที่ปรึกษาหลายคนคอยให้คำปรึกษาด้านต่างๆ เช่น กรรมการประกันภัยกรรมการค้าภายใน หรือองค์การคลังสินค้า ที่ปรึกษาทั้งหลายต่างก็มีได้ขึ้นบัญชี ฯ เช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา นายไพฑูรย์ แก้วทอง เป็นครั้งแรก ไม่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองมาก่อน ผู้ถูกร้องได้สอบถามบุคคลอื่นๆ เกี่ยวกับการขึ้นบัญชี ฯ ก็ได้ความว่าไม่สนใจที่จะขึ้นบัญชี ฯ เพราะการรับเงินเดือนหรือการเสียภาษีมิได้ทำเอง เจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้และเมื่อผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษา นายไพฑูรย์ แก้วทอง ไม่เคยสอบถามที่ปรึกษาคนอื่นว่าได้รับคำตอบแทนหรือไม่ ที่ไม่สอบถามเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องของมารยาททางสังคม และเห็นว่าการได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาถือว่าเป็นเกียรติประวัติมากกว่าที่จะคำนึงถึงคำตอบแทน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงมิได้ขึ้นบัญชี ฯ ภายในกำหนดเวลา ๓๐ วัน และหลังจากได้ปฏิบัติหน้าที่มาเป็นเวลา ๑๑ เดือนเศษ ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องตามหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ไม่ได้กำหนดให้ผู้ถูกร้องขึ้นบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องได้สอบถามที่ปรึกษาคนอื่นของนายไพฑูรย์ แก้วทอง ก็ได้คำตอบว่าไม่ได้ขึ้นบัญชี ฯ

และที่ปรึกษาเหล่านั้นไม่ได้รับหนังสือจากผู้ร้องแจ้งให้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ การที่ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแจ้งให้ชี้แจงแต่ผู้เดียว ผู้ถูกร้องเข้าใจว่าน่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ จึงมิได้ยื่นคำชี้แจงถึงเหตุที่มีได้ยื่นบัญชี ฯ ต่อมาผู้ถูกร้องได้รับหนังสือแจ้งจากผู้ร้องอีกสองฉบับ คือ ฉบับลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ และฉบับลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ให้ผู้ถูกร้องไปชี้แจงอีก ผู้ถูกร้องไม่มีความประสงค์ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองอีก จึงไปชี้แจงต่อผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ว่า มีภารกิจมากและประสงค์จะยุติกิจกรรมทางการเมืองจึงไม่ยื่นบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องมาทราบในภายหลังว่าการที่ไม่ยื่นบัญชี ฯ มีโทษทางอาญาตามมาตรา ๑๑๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อเป็นหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามกฎหมาย ผู้ถูกร้องจึงขอชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะไม่ยื่นบัญชี ฯ เพราะผู้ถูกร้องไม่ได้มีมูลเหตุจงใจเพื่อปิดบังทรัพย์สินและมีสาเหตุที่ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถูกร้องจึงขอเสนอรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง และของกลุ่มสมรสเป็นเอกสารประกอบคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

ก. ทรัพย์สิน

๑) เงินฝากธนาคาร

ของผู้ถูกร้อง รวม ๘ บัญชี	เป็นเงิน	๘,๔๑๕,๖๘๐.๕๔ บาท
		(ก่อนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓)
ของกลุ่มสมรส รวม ๒ บัญชี	เป็นเงิน	๑,๘๓๖,๔๕๑.๖๗ บาท
		(ก่อนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓)

๒) เงินลงทุน

ของผู้ถูกร้อง (ก่อนเข้ารับตำแหน่ง)		
- ในตลาดหลักทรัพย์ ๗ รายการ	เป็นเงิน	๖๖๘,๖๑๐ บาท
- นอกตลาดหลักทรัพย์ ๒๐ รายการ	เป็นเงิน	๑๑๒,๓๘๗,๕๐๐ บาท
ของกลุ่มสมรส (ก่อนเข้ารับตำแหน่ง)		
- ในตลาดหลักทรัพย์ ๑ รายการ	เป็นเงิน	๕๐,๐๐๐ บาท
- นอกตลาดหลักทรัพย์ ๗ รายการ	เป็นเงิน	๗,๔๔๒,๕๐๐ บาท

๓) บ้านและที่อยู่อาศัย (ของผู้ถูกร้อง)	เป็นเงิน	๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท
		(มีก่อนเข้ารับตำแหน่ง)

๔) ที่ดิน

ของผู้ถูกร้อง ๕ รายการ เป็นเงิน ๓๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท
(มีก่อนเข้ารับตำแหน่ง)

ของกลุ่มสมรส ๕ รายการ เป็นเงิน ๓๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท
(มีก่อนเข้ารับตำแหน่ง)

๕) รถยนต์ ๑ คัน (ของกลุ่มสมรส)

ยี่ห้อเบนซ์ รุ่น 190 E ทะเบียน ๒ ฮ - ๑๓๓๓ กรุงเทพมหานคร
(ได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่ง)

๖) กรรมกรรมประกันชีวิตของผู้ถูกร้อง (มีก่อนเข้ารับตำแหน่ง)

บริษัท เอ.ไอ.เอ เงินเอาประกัน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๗) พันธบัตรออมทรัพย์ของกลุ่มสมรส ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๘) ทรัพย์สินอื่นซึ่งผู้ถูกร้องมีชื่อร่วมกับบุคคลหรือคณะบุคคล

- บัญชีเงินฝาก รวม ๗ บัญชี เป็นเงิน ๔,๐๑๕,๓๓๖.๐๕ บาท
(ก่อนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓)

- เครื่องประดับอื่นๆ เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ข. หนี้สิน

หนี้เบิกเงินเกินบัญชีของผู้ถูกร้อง เป็นเงิน ๓,๔๕๐,๘๔๐.๕๑ บาท
(ก่อนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓)

ที่ชี้แจงมานี้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชี ฯ มิได้เป็นไปเพื่อการปกป้องความผิดของตนเอง หรือปกป้องทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาโดยมิชอบ การไม่แจ้งบัญชี ฯ เกิดจากความบกพร่อง และเป็นกรกระทำด้วยความสุจริต มิได้แสวงหาผลประโยชน์ใดๆ ประกอบกับผู้ถูกร้องไม่เข้าใจกฎหมาย จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญให้ความเป็นธรรมและมีคำสั่งว่าผู้ถูกร้องไม่จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

คดีมีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

๑. ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ หรือไม่

๒. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ตามปัญหาข้อแรก ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ หรือไม่

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ บัญญัติว่า

“ข้าราชการการเมือง ได้แก่ บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษา นายไพฑูรย์ แก้วทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๒๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องจึงเป็นข้าราชการการเมือง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

ตามปัญหาข้อต่อมา ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๕๕ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า

“บัญญัติแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่เกิดเหตุตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างการดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งนอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรณกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ข้อเท็จจริงฟังได้เป็นยุติว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ และมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ ทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่งภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ผู้ร้องได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องไม่ได้ชี้แจง ผู้ร้องจึงได้แจ้ง

เป็นหนังสือให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงอีก ๒ ครั้ง คือเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ และเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องจึงได้ชี้แจงเป็นหนังสือ ๒ ฉบับ คือฉบับวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ และฉบับวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ สรุปความว่า ผู้ถูกร้องมีภารกิจมาก และมีความประสงค์จะยุติกิจกรรมทางการเมืองไม่ต้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไป จึงไม่ยื่นบัญชี ฯ ต่อมาได้ทราบจากสื่อมวลชน และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อประมาณเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ยื่นบัญชี ฯ จะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่ไม่ทราบว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑๕ หากทราบว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ เป็นความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว คงต้องยื่นบัญชี ฯ ให้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ ภายในระยะเวลาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เมื่อผู้ร้องแจ้งเป็นหนังสือให้ชี้แจงข้อเท็จจริงครั้งแรก ผู้ถูกร้องก็เพิกเฉยไม่ชี้แจง ต่อเมื่อผู้ร้องแจ้งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ผู้ถูกร้องจึงได้ชี้แจงว่ามีภารกิจมาก และต้องการจะยุติกิจกรรมทางการเมือง ไม่ประสงค์จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไป จึงไม่ยื่นบัญชี ฯ ต่อมาทราบว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ มีผลกระทบต่ออนาคตทางการเมืองของผู้ถูกร้อง และเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ถ้าทราบว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ เป็นความผิดและมีโทษ ผู้ถูกร้องก็จะต้องยื่นบัญชี ฯ แต่ในที่สุดผู้ถูกร้องก็ยังไม่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้ถูกร้องไม่ได้ปฏิเสธหรือโต้แย้งว่า มิได้ตั้งใจที่จะไม่ยื่นบัญชี ฯ ข้อที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า มีความประสงค์จะยุติกิจกรรมทางการเมือง ไม่ต้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกต่อไป และไม่ทราบว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ เป็นความผิด และมีโทษตามกฎหมาย หากทราบว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ เป็นความผิดและมีโทษ ผู้ถูกร้องก็จะยื่นบัญชี ฯ นั้น ไม่อาจอ้างเป็นข้อแก้ตัวได้ และไม่ใช่วุฒิบารณ์ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะไม่ยื่นบัญชี ฯ สำหรับในชั้นพิจารณา ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงและได้ยื่นบัญชี ฯ ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อแสดงให้เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ มิได้เป็นการปกปิดความผิดของตน หรือปิดบังทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ การไม่ยื่นบัญชี ฯ เกิดจากความบกพร่องและเป็นการกระทำด้วยความสุจริต มิได้แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และเป็นเพราะผู้ถูกร้องไม่เข้าใจกฎหมาย นั้น เห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนดเวลา ตามมาตรา ๒๕๒ โดยไม่คำนึงว่า จะมีการปกปิดทรัพย์สิน

ที่ได้มาโดยมิชอบหรือไม่ และจะเป็นการกระทำโดยสุจริต มิได้แสวงหาผลประโยชน์หรือไม่ อย่างไร และการที่ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจกฎหมายก็ไม่อาจแก้ตัวได้ เพราะข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

นายอรรถ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ